

DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

Uważni online

CZYLI JAK ZAPOBIEGAĆ UWODZENIU DZIECI ONLINE

Odbiorcy: zajęcia przeznaczone są dla rodziców uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Mogą być realizowane np. przy okazji wywiadówek.

Cel zajęć: uwrażliwienie rodziców na problem uwodzenia dzieci w internecie. Przedstawienie specyfiki zjawiska i uświadomienie rodzicom ich roli w ochronie dzieci przed uwodzeniem online.

Czas trwania: zajęcia przewidziane są na min. 30 minut.

Prowadzenie zajęć: zajęcia opracowano z myślą o nauczycielach, pedagogach i edukatorach, którzy poprowadzą spotkanie z rodzicami uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

Wymagana wiedza: prowadzący zajęcia powinien posiadać podstawowe informacje dotyczące korzystania z internetu, portali społecznościowych i komunikatorów – za pomocą zarówno telefonów komórkowych, jak i komputerów. Pomocne w przygotowaniu się do zajęć będzie zapoznanie się z treścią broszury „Uważni Rodzice” dostępnej na stronie uwaznirodzice.pl.

Sprzęt i materiały niezbędne do przeprowadzenia zajęć: materiałem pomocniczym do scenariusza jest prezentacja „Uważni Rodzice” wraz z filmem (do pobrania na stronie www.edukacja.fdds.pl). Do przeprowadzenia zajęć wymagany będzie więc komputer podłączony do nagłośnienia i projektora lub monitora.

Zgłoszenie realizacji zajęć: po przeprowadzeniu wszystkich zajęć zaplanowanych w danej szkole lub innej placówce osoby odpowiedzialne za ich realizację są proszone o wypełnienie sprawozdania na stronie www.edukacja.fdds.pl. Na podstawie danych zawartych w sprawozdaniu generowane jest zaświadczenie o przeprowadzeniu zajęć.

© Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę 2017

Tekst publikacji jest dostępny na licencji Creative Commons: Uznanie autorstwa – użycie niekomercyjne – bez utworów zależnych 3.0 Polska. Tekst licencji dostępny jest na stronie <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

saferinternet.pl

Współfinansowane przez
Unię Europejską
Instrument „Łącząc Europę”

Główny Partner:

Fundacja orange

I. Powitanie uczestników

Prowadzący uruchamia **slajd 1** prezentacji „Uważni Rodzice”.

Prowadzący wita rodziców i informuje o tematyce spotkania. Zaznacza, że dzieci zaczynają korzystać z internetu już od najmłodszych lat i wiąże się z tym wiele korzyści (dostęp do wiedzy, informacji, rozrywki, możliwość realizowania kontaktów społecznych, komunikacja itp.), jednak korzystanie z sieci poza kontrolą rodziców i bez odpowiedniej wiedzy może być niebezpieczne. Zwraca uwagę, że wobec powszechnej dostępności internetu edukacja w zakresie bezpieczeństwa dzieci online i kontrola bezpieczeństwa dzieci w internecie są zadaniem rodziców.

II. Uwodzenie w sieci – stary problem, coraz bardziej aktualny

Slajd 2

Prowadzący mówi, że problem uwodzenia w sieci już od kilkunastu lat jest w Polsce obecny i nagłaśniany. Przypomina uczestnikom przekaz kampanii „Nigdy nie wiadomo, kto jest po drugiej stronie” z 2004 roku. Podkreśla, że wobec coraz większej dostępności internetu (m.in. za sprawą smartfonów) i coraz większych możliwości, jakie dają nowe technologie (rejestrwanie i wysyłanie zdjęć oraz filmów, komunikatory, serwisy społecznościowe), dzieci są coraz bardziej narażone na manipulację w sieci w celu wykorzystania seksualnego.

Prowadzący wyjaśnia, że uwodzenie online to proces, w którym osoba dorosła, za pośrednictwem internetu lub telefonu, buduje relację z dzieckiem w celu wykorzystania seksualnego, w tym pozyskiwania materiałów o charakterze seksualnym lub kontaktu seksualnego podczas spotkania w świecie rzeczywistym.

III. Prezentacja filmu i dyskusja

Slajd 3

Prowadzący zapowiada projekcję filmu kampanii „Uważni Rodzice” Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę. Prosi rodziców o uważne obejrzenie filmu.

Po prezentacji zaprasza uczestników do dyskusji. Zadaje pytania:

- *Co w filmie zwróciło Państwa uwagę?*
- *Dlaczego dziewczyna uległa uwodzeniu?*
- *Na czym polegała manipulacja ze strony sprawcy?*
- *Jak dziewczyna czuła się w relacji ze sprawcą?*
- *Jak zachowywali się rodzice dziecka?*
- *Co rodzice mogli zrobić, żeby uniknąć takiej sytuacji?*

W zależności od aktywności grupy prowadzący zbiera i komentuje opinie uczestników (najważniejsze kwestie zapisuje na flipcharcie) lub sam podsumowuje film. Ważne, żeby w podsumowaniu znalazły się następujące kwestie:

- **dziewczyna czuła się samotna, pozostawiona sama ze swoimi problemami**

W natłoku codziennych spraw i obowiązków czasem łatwo przeoczyć sygnały świadczące o tym, że w życiu dziecka dzieje się coś niepokojącego czy trudnego lub że czuje się ono samotne. Zdarza się, że dorośli bagatelizują problemy dziecka, podczas gdy ono bardzo głęboko je przeżywa. W filmie rodzice są obecni – odwożą dzieci do szkoły, jedzą wspólne posiłki, chodzą na spacer. A jednak nie dostrzegają, że dziewczyna ma problemy z rówieśnikami czy wątpliwości dotyczące swojego wyglądu i nie udzielają jej wsparcia.

■ sprawca wykorzystał w procesie manipulacji potrzeby dziecka

Sprawca poznał potrzeby dziecka (w trakcie budowania relacji, być może również przeglądając informacje o dziecku dostępne w sieci) i wykorzystał je w manipulacji, przyjmując rolę przyjaciela, osoby, która rozumie problemy dziecka, znajduje czas na rozmowę o nich i oferuje wsparcie.

■ dziewczyna zaufała sprawcy

Typowym początkiem manipulacji dzieckiem w sieci jest pozyskanie jego zaufania, a następnie odizolowanie go od najbliższego otoczenia (rodziców, przyjaciół). Zaufanie do sprawcy oraz potrzeba kontaktu ze sprawcą spowodowała, że dziewczyna zdecydowała się wysłać mu swoje intymne zdjęcia – to kolejna typowa faza uwodzenia.

■ dziewczyna czuła strach i nie wiedziała, co zrobić wobec szantażu

Często następstwem otrzymania od dziecka materiałów erotycznych są żądania kolejnych lub oczekiwanie spotkania w celu wykorzystania seksualnego. U dzieci powoduje to strach i poczucie bycia w sytuacji bez wyjścia. Wiele z nich nie potrafi odpowiednio zareagować, a wobec poczucia wstydu i obawy przed konsekwencjami boi się poinformować rodziców.

Na zakończenie dyskusji prowadzący zwraca uwagę, że film prezentuje najbardziej typowy, ale nie jedyny możliwy scenariusz uwodzenia. Podkreśla, że uwodzeniu często towarzyszą kłamstwa sprawcy dotyczące wieku i intencji, pozorna wrażliwość na potrzeby i problemy dziecka, powoływanie się na podobne doświadczenia, rozmowy na temat seksu, oczekiwanie utrzymania relacji w tajemnicy, prezentowanie materiałów erotycznych, wyłudzenie zdjęć lub szantaż czy groźby w celu dalszego pozyskania zdjęć lub spotkania.

IV. Uważny rodzic, czyli jaki?

W nawiązaniu do filmu i rozmowy z rodzicami prowadzący zwraca uwagę, że silna więź z rodzicami to ważny czynnik chroniący młode osoby przed angażowaniem się w ryzykowne sytuacje. Pyta rodziców, czym według nich jest uważne rodzicielstwo. Odpowiedzi może zapisywać na flipcharcie. Ważne, żeby wśród propozycji znalazły się:

- budowanie relacji z dzieckiem;
- rozmowy z dzieckiem, słuchanie dziecka;
- ciekawość dziecka (jego uczuć, marzeń, pomysłów itp.);
- obserwowanie dziecka, próba zrozumienia jego zachowania;
- reagowanie na potrzeby dziecka;
- reagowanie w sytuacji zagrożenia.

Slajd 4

Prowadzący w podsumowaniu zachęca rodziców do odwiedzenia strony uwaznirodzice.pl oraz poszerzenia wiedzy i umiejętności dotyczących uważnego rodzicielstwa.

V. Rozmowa z dzieckiem o bezpieczeństwie

Slajd 5

W nawiązaniu do wcześniejszej dyskusji prowadzący zwraca uwagę rodziców, że rozmowy i dobra relacja z dzieckiem są kluczem do uchronienia go przed wieloma zagrożeniami. Podkreśla, że rozmowy na tzw. trudne tematy powinny być naturalnym, dostosowanym do wieku dziecka elementem codzienności, a nie jednorazowym wydarzeniem. Istotne jest także, aby miały one formę dialogu, a nie wykładu. Zaznacza, że jeżeli jako rodzic czujemy się zagubieni i nie wiemy, w jaki sposób ani na jakie tematy rozmawiać z naszym dzieckiem, warto poszukać inspiracji w książkach lub u szkolnego pedagoga. Informuje, że na stronie uwaznirodzice.pl umieszczono przykładowe tematy rozmów dotyczące m.in. bliskich relacji, samotności czy wygłędu.

Prowadzący zapowiada, że w tej części spotkania omówi kwestie rozmowy i zasad ustalanych przez rodziców z dziećmi w zakresie bezpieczeństwa online i ryzyka niebezpiecznych kontaktów w sieci.

Prowadzący podkreśla, że podstawą jest rozmowa z dzieckiem o zasadzie ograniczonego zaufania wobec osób poznanych online, wyjaśnienie, dlaczego nie możemy mieć pewności, kim jest osoba po drugiej stronie, oraz jak łatwo w internecie udawać kogoś innego. Dziecko powinno wiedzieć, że prawdziwa przyjaźń wymaga czasu, sprawdzenia w różnych okolicznościach i stopniowego budowania wzajemnego zaufania.

Slajd 6

Nastolatek powinien wiedzieć, czym jest przemoc i przekraczanie granic w relacji i jak mogą się przejawiać. W kontekście relacji online możliwymi sygnałami ostrzegawczymi są:

- szybkie dążenie do zacieśnienia relacji;
- próba izolacji od rodziny i znajomych;
- kontrola codziennego życia;
- ciągły kontakt i oczekiwanie stałej dostępności;
- szantaż emocjonalny i wywoływanie poczucia winy;
- złość i agresja w przypadku niespełniania bądź niewystarczająco gorliwego spełniania oczekiwań sprawcy;
- namawianie do ukrywania relacji i tego, co się w niej dzieje, oraz do strzeżenia wspólnej tajemnicy;
- prośby, nakłanianie albo wymuszanie dotyczące wysyłania intymnych zdjęć i filmów;
- oczekiwanie różnych dowodów miłości i zaangażowania w relację.

Prowadzący informuje rodziców, że powinni zadbać, by młodsze dzieci nie miały kontaktów z obcymi w sieci. Wraz z wiekiem dziecka staje się to jednak trudniejsze i mniej zasadne. Dlatego ważne, żeby rodzice nauczyli dziecko sposobów weryfikacji tożsamości osoby poznanej online, np. sprawdzenie takich informacji jak:

Slajd 7

- jej szkoła, znajomi online i grupy, do których należy;
- częstotliwość i historia publikowania online;
- interakcje z innymi znajomymi;
- możliwość zobaczenia jej „na żywo” za pomocą kamerki internetowej, aplikacji umożliwiającej połączenia wideo itp.

Jeśli rodzice dopuszczają możliwość spotkań dziecka ze znajomymi poznanymi w sieci, niezmiernie ważne jest ustalenie zasad bezpieczeństwa takich spotkań:

Slajd 8

- rodzice zawsze powinni wiedzieć o takim spotkaniu i wyrazić na nie zgodę;
- dziecku powinna towarzyszyć zaufana osoba dorosła lub (w przypadku młodzieży) starsze rodzeństwo czy zaufani rówieśnicy;
- spotkania powinny się odbywać w dzień, w miejscu publicznym, w którym przebywa wiele osób;
- po spotkaniu warto porozmawiać z dzieckiem, aby upewnić się, czy spełniło jego oczekiwania oraz czy nie wydarzyło się nic niepokojącego.

Slajd 9

W kontekście niebezpiecznych kontaktów warto, by rodzice poruszyli z dzieckiem również kwestie związane z ochroną prywatności online i uczyli je, że to, jakie informacje o sobie (m.in. dane, zdjęcia, filmy) i w jaki sposób publikuje w sieci, wpływa na jego bezpieczeństwo. Ważne, żeby dzieci nie zaczynały swojej przygody z serwisami społecznościowymi przed ukończeniem 13 lat. Kiedy już mają profil w takim serwisie, powinny go odpowiednio skonfigurować, przede wszystkim zmieniając ustawienia z publicznych (dających każdemu dostęp do informacji) na ograniczone, czyli takie, w których publikowane materiały są widoczne tylko dla znajomych. Warto również nauczyć dziecko, by nie przyjmowało do grona znajomych przypadkowych, bliżej nieznanymi osób.

VI. Prawo

Slajd 10

Prowadzący informuje uczestników spotkania, że uwodzenie dzieci w internecie to przestępstwo. Przytacza brzmienie art. 200a Kodeksu karnego, zgodnie z którym, kto składa małoletniemu poniżej 15 lat za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonywania innej czynności seksualnej, udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych i zmierza do jej realizacji podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Natomiast, kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej 15 roku życia, zmierzając za pomocą wprowadzenia w błąd, wykorzystania jego błędu, niezdolności do pojmowania sytuacji lub groźby bezprawnej do spotkania z nim w celu zgwałcenia go, współżycia seksualnego lub wykonania innej czynności seksualnej podlega karze do 3 lat pozbawienia wolności.

VII. Jak rozpoznać, że dziecko jest uwodzone w sieci

Slajd 11

Prowadzący podkreśla, że jako rodzice najlepiej znamy swoje dzieci, dlatego tak ważne jest reagowanie na zmiany w ich zachowaniu. Szczególną uwagę rodziców powinny zwracać:

- wycofanie, smutek, obniżony nastrój;
- wahania nastroju;
- zachowania agresywne;
- nadmierna skrytość, szczególnie dotycząca aktywności online (zakrywanie ekranu telefonu/tabletu, wychodzenie z pokoju, kiedy przychodzi wiadomość itp.);
- spotkania lub chęć spotkania z nieznanymi osobami przy jednoczesnej niechęci do rozmowy na ten temat;
- nierozstawanie się z telefonem/tabletem, stres i nadmierne emocjonalne reakcje w sytuacjach braku dostępu do internetu;
- zachowania autoagresywne, myśli samobójcze.

W przypadku nastolatków część z wymienionych zachowań może być związana z okresem dojrzewania. Tym niemniej należy się im przyglądać w kontekście konsekwencji niebezpiecznych relacji dziecka, szczególnie jeśli występują nieoczekiwane i są intensywne.

VIII. Interwencja

Slajd 12

Prowadzący informuje rodziców, że kiedy wiemy lub podejrzewamy, iż dziecko jest uwodzone w sieci, sprawę zgłaszamy policji lub prokuraturze w formie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Zawiadomienie powinno zawierać jak najwięcej informacji o sytuacji, w której znalazło się dziecko. Do zawiadomienia trzeba dołączyć wszystkie dostępne ślady uwodzenia – zapisy (zrzuty ekranu) rozmów, zdjęcia czy linki do stron, z których korzystało dziecko.

Prowadzący informuje rodziców o ofercie telefonu 800 100 100, świadczącego bezpłatną, anonimową pomoc telefoniczną i online dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia lub informacji w zakresie pomocy dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności wynikające z problemów oraz zachowań ryzykownych, m.in. związanych z uwodzeniem online.